

Spadek

Dziedziczenie ustawowe

Pojęcie i skład spadku

- Art. 922 k.c., w skład spadku wchodzi następujące prawa i obowiązki:
 - 1) mające charakter cywilnoprawny
 - 2) mające charakter majątkowy
 - 3) niezwiązane ściśle z osobą zmarłego
 - 4) nieprzechodzące na określone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami

Prawa i obowiązki wyłączone ze spadku

1) **bez charakteru cywilnoprawnego**: wynikające ze stosunków prawnoadministracyjnych, -finansowych i -karnych (np. grzywny)

2) **niemajątkowe**: czyli te, które są niezwiązane w sposób bezpośredni ze sferą ekonomicznych interesów uprawnionego → dobra osobiste (np. art. 23 kc) oraz niektóre prawa rodzinne

Prawa i obowiązki wyłączone ze spadku

3) ściśle związane z osobą spadkodawcy:

- Służące zaspokajaniu indywidualnego interesu uprawnionego – służebności osobiste, użytkowanie
- Stosunki umowne oparte na szczególnym zaufaniu -> śmierć przyjmującego zlecenie (748 kc) czy szczególnych kwalifikacjach osoby spełniającej świadczenie -> dzieło (art. 645 par. 1 kc)
- Prawo do renty z tytułu uszkodzenia ciała, wywołania rozstroju zdrowia (art. 444 kc), renty umownej (905 kc) dożywocia (908 i 911 kc) => śmierć uprawnionego (bo wymienione prawa są tylko z nim ściśle związane, skutek wygaśnięcie stosunku zobowiązaniowego), uwaga! wchodzi w skład spadku świadczenia wymagalne w chwili śmierci, ale do tego momentu niespełnione
- Roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę; **wyjątek**-roszczenie to przechodzi na spadkobierców uprawnionego jeżeli zostało uznane na piśmie albo zostało wytoczone za życia poszkodowanego (art. 445 par 3 kc)
- Jeżeli wynika to z treści czynności prawnej – art. 356 par. 1 kc
- Prawa i obowiązki majątkowe wynikające ze stosunków rodzinnych np. prawo do alimentacji jak i obowiązek alimentacyjny, natomiast wchodzi w skład spadku świadczenia wymagalne, ale nieuiszczone w chwili śmierci

Prawa i obowiązki wyłączone ze spadku

4) przechodzące na inne osoby niezależnie od tego czy są spadkobiercami:

- Wstąpienie w stosunek najmu przez podmioty wyliczone w art. 691 par. 1 kc, w razie braku uprawnionych najem lokalu wygasa
- Posiadacz rachunku bankowego może wskazać w umowie osoby na rzecz, których ma nastąpić wypłata sumy znajdującej się na rachunku, krąg uprawnionych: małżonek, zstępni, wstępni i rodzeństwo; max. łączna wypłata nie może być większa niż 20x przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszone na ostatni miesiąc przed śmiercią (art. 56 Prawo bankowe)
- Nabycie służebności mieszkania przez najbliższych uprawnionego – art. 301 par. 2 kc (konieczność umownego zastrzeżenia)
- Suma z tytułu ubezpieczenia osobowego – art. 831 par. 1 i 2 kc)
- Środki zgromadzone na kontach emerytalnych – możliwość wskazania uprawnionych osób do odbioru zgromadzonych składek

Prawa wchodzące w skład spadku

1) Prawa rzeczowe:

- Własność nieruchomości i rzeczy ruchomych, użytkowanie wieczyste, większość ograniczonych praw rzeczowych; zastaw i hipoteka tylko razem z wierzytelnością, którą zabezpieczają
- Posiadanie

2) prawa z zakresu zobowiązań:

- roszczenia odszkodowawcze deliktowe (np. art. 444 par. 1 zd.1 kc, 446 par. 3 kc) i kontraktowe
- Wierzytelności wynikające z umów jak i z bezpodstawnego wzbogacenia

Obowiązki wchodzące w skład spadku

- **Długi spadkowe, pasywa spadku**

1) obowiązki, których podmiotem był spadkodawca

2) obowiązki, które nie ciążyły na spadkodawcy, ale których źródłem są stosunki prawne z udziałem spadkodawcy np. obowiązek zwrotu rzeczy, która pozostawała w użytkowaniu spadkodawcy

3) obowiązki związane z otwarciem spadku (powstałe w chwili śmierci lub później):

- roszczenie o zachówek, zapisy, polecenia,
- koszty pogrzebu, koszty związane z ostatnią chorobą zmarłego i niektóre koszty postępowania spadkowego,
- obowiązek udostępnienia małżonkowi i osobom bliskim zmarłego korzystania z mieszkania i urządzeń domowych przez 3 miesiące po śmierci (art. 923 par. 1 kc),
- obowiązek wydania małżonkowi przedmiotów urządzenia domowego (warunek zamieszkiwania ze spadkodawcą) (art. 939 kc),
- dostarczanie środków utrzymania dziadkom (art. 938 i 966 kc)

Dziedziczenie ustawowe

- Dziedziczenie w ogólności: przejście ogółu praw i obowiązków majątkowych objętych spadkiem na jedną lub kilka osób. Krąg osób wyznacza wola zmarłego (dziedziczenie testamentowe) lub ustawa (dziedziczenie ustawowe). Zdarzenie, z którym ustawa łączy przejście praw i obowiązków – > śmierć osoby fizycznej
- **Dziedziczenie ustawowe** - ma miejsce gdy spadkodawca nie pozostawił ważnego testamentu wyłączającego lub modyfikującego reguły dziedziczenia albo gdy osoby powołane do dziedziczenia nie chcą lub nie mogą być spadkobiercami (podobnie dziedziczenie co do części spadku)
- Ustawowy porządek dziedziczenia oparty na dorozumianej woli spadkodawcy

Krąg spadkobierców

- Wyznaczany przez związki rodzinne
- Spadkobiercy ustawowi podzieleni są na grupy
- Spadkobiercy należący do grupy dalszej dochodzą do dziedziczenia dopiero w razie braku spadkobierców należących do grupy bliższej
- 6 grup spadkobierców:
 - 1) **małżonek i dzieci (zstępni dzieci)**
 - 2) **małżonek i rodzice**
 - 3) **małżonek, rodzeństwo oraz zstępni rodzeństwa**
 - 4) **dziadkowie i ich zstępni**
 - 5) **pasierbowie (dzieci małżonka spadkodawcy) pod warunkiem, że w chwili otwarcia spadku ich rodzice już nie żyją**
 - 6) **gmina ostatniego miejsca zamieszkania zmarłego, Skarb Państwa** (jeżeli ostatniego miejsca w Polsce nie da się ustalić albo miejsce te znajdowało się za granicą)

- **I grupa** (małżonek i dzieci):
- Część małżonka co najmniej $\frac{1}{4}$ spadku
- Jeżeli spadkodawca w chwili śmierci nie pozostawał w związku małżeńskim lub orzeczono prawomocnie separację, unieważniono jego małżeństwo po śmierci lub został wyłączony od dziedziczenia na podstawie art. 940 k.c. – dziedziczą tylko dzieci i/lub zstępni dzieci
- **II grupa** (małżonek, rodzice):
- Małżonek – $\frac{1}{2}$ spadku
- Udział każdego z rodziców dziedziczących w zbiegu z małżonkiem – $\frac{1}{4}$ spadku, chyba, że ojcostwo ojca nieustalone wówczas udział matki wynosi $\frac{1}{2}$
- Brak zstępnych i małżonka spadkodawcy = rodzice dziedziczą cały spadek

- **III grupa** (małżonek, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa)
- Jeżeli jedno z rodziców nie żyje - jego udział przypada rodzeństwu spadkodawcy
- Rodzeństwo spadkodawcy (a następnie ich zstępni) dziedziczą dopiero w przypadku śmierci rodzica
- Brak pozostałych osób należących do grupy II i III – cały spadek dziedziczy małżonek
- **IV grupa** (dziadkowie i ich zstępni) 934 k.c.:
- Brak jakichkolwiek osób z poprzednich grup
- **V grupa** (pasierb):
- brak jakichkolwiek osób z poprzednich grup dziedziczą dzieci małżonka spadkodawcy, warunek – oboje rodzice pasierba już nie żyją
- Tylko pasierbowie, a nie ich zstępni
- **VI grupa** (gmina, SP):
- Podmioty te nie mogą odrzucić spadku przypadającemu im z ustawy
- Nie składają żadnych oświadczeń